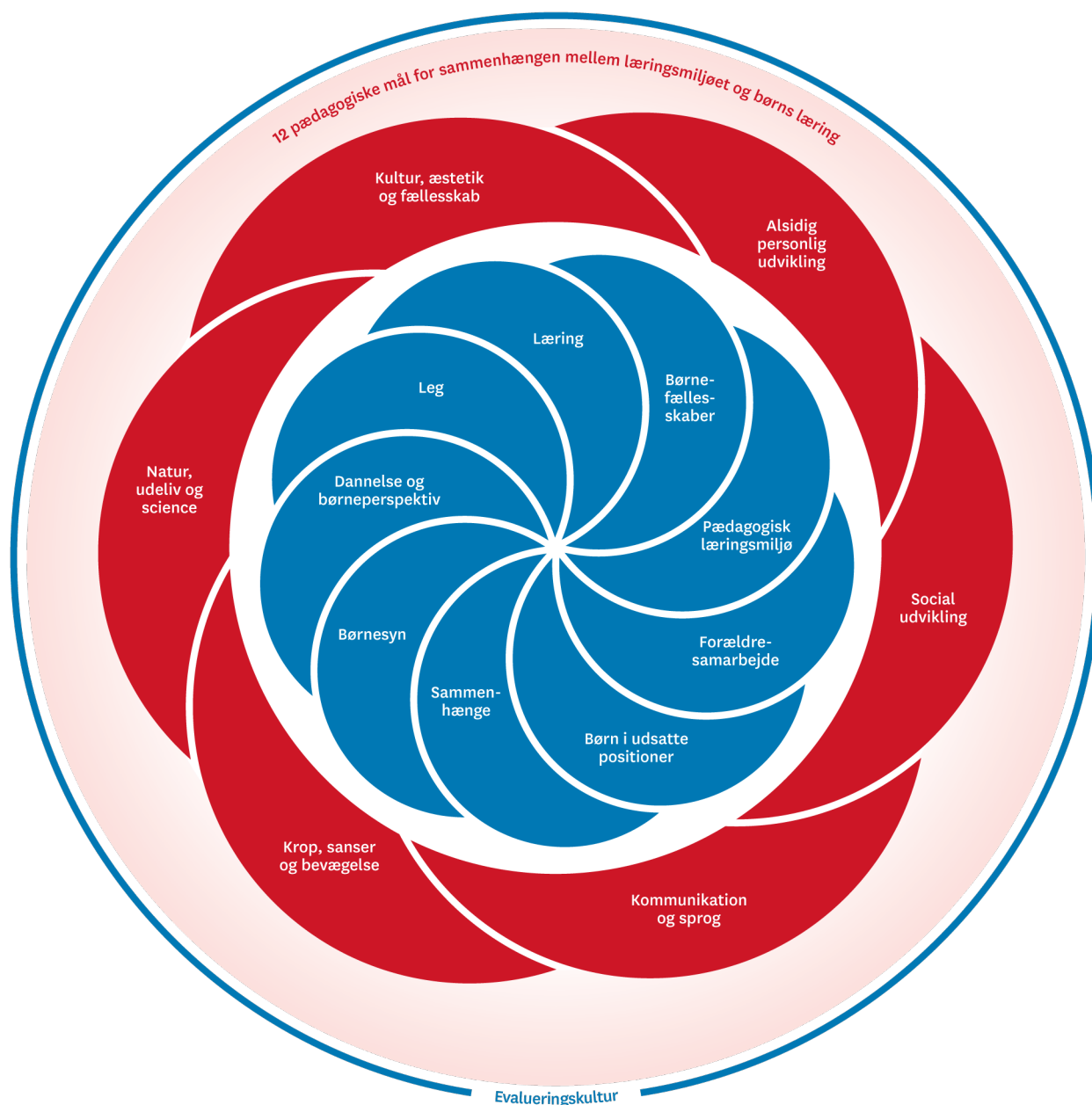

Pædagogisk læreplan for Naturbørnehaven Lillemyr 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

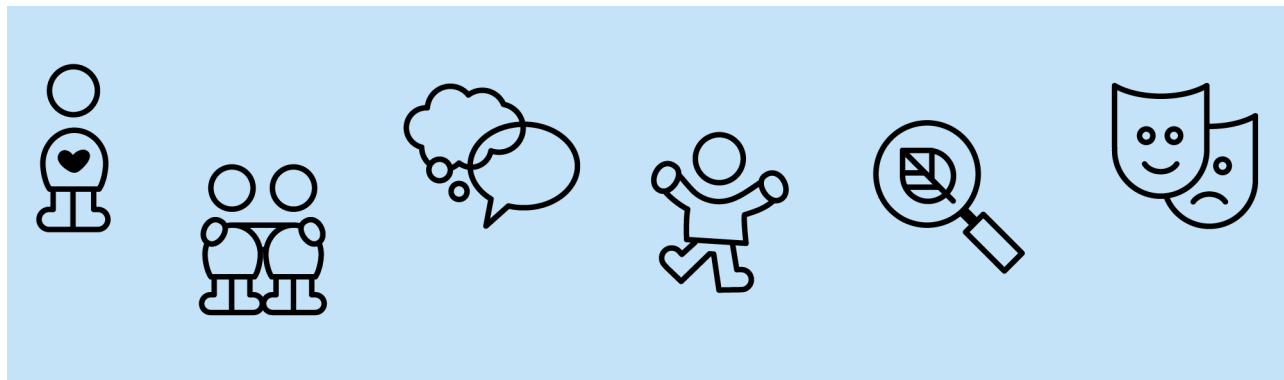
Vi er Naturbørnehaven Lillemyr, med børn fra 0-6 år, som er placeret på Kannikegårdsvej på Balka. Vi er nummeret til 44 børn, fordelt på op til 15 vuggestuebørn og 29 børnehavebørn. Vores åbningstid er fra kl 6.20-17 mandag til fredag. Vi er placeret tæt på skov, strand og landbrug.

Vi er meget ude og bruger naturen aktivt i vores pædagogiske profil. Vi har en stor naturlig legeplads med gode muligheder for at udfolde sig, med tæt adgang til skov og bålplads.

Huset er indrettet med gode indendørs faciliteter med en stor garderobe, et stort fællesrum og rum som kan inddeles til de forskellige grupper/alderstrin. Fx har vuggestuen sit eget lokale, som er forbeholdt dem.

I hverdagen er vi integrerede, hvilket vil sige at vi giver alle børnene plads til at lege på tværs af grupperne, hvilket bl.a. ses i vores rundkreds/samling. Den er som udgangspunkt fælles for alle, men med plads til at den enkelte gruppe kan lave noget andet hvis det er det de voksne har besluttet. Men samtidig med vi er integrerede er vi også opdelt i 3 grupper, en vuggestuegruppe og 2 børnehavegrupper. Som udgangspunkt er børnehavegrupperne aldersopdelt, men samtidig tages der hensyn til barnets udvikling, så derfor rykker vi ikke børn op i den næste gruppe hvis de ikke udviklingsmæssigt er klar til det.

Vi har en madordning som vedtaget af forældrene hvert andet år på generalforsamlingen. Vi har ansat en madmor, som laver varm mad 2 dage om ugen, i fællesskab med 2 børn den ene gang om ugen.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Den måde det pædagogiske grundlag kommer til udtryk ved at skabe en god børnetilværelse med plads og tid til ro, fordybelse og udvikling – på barnets præmisser. Vi ser børnene som unikke, og de har alle sammen forskellige udtryksformer. Derfor skal der være plads til at de aktive er aktive og dem der vil lege stille kan gøre det. Derfor er børnesynet meget domineret af at se det enkelte barn, og se deres zone for nærmeste udvikling, og derigennem har en følelse af tryghed og at høre til.

Eks: I vuggestuen ses der forskelligt på fx sut. Hvilket barn er det og hvornår er det okay at de får den. Nogle børn får den kun når de skal sove, andre har brug for den mere trøst, og der kan sutten for nogle børn være en god hjælp for barnet.

Eks: Alle mine kyllinger, sandkagebagning, hemmelige lege nede i dækkene, tage en slapper i hængekøjerne eller i træet er der mulighed for på legepladsen samtidig, uden at det generer alle de andre. Derfor er der også gode muligheder for at skifte leg, uden at det nødvendigvis ødelægger leget for de andre.

Mht dannelse og børnefællesskab er vi også meget opmærksomme på at selvfølgelig er alle børn individuelle, men de skal også indgå i fællesskaber af forskellig størrelse, alt efter deres formåen på daværende tidspunkt.

Eks: Madsituation. Vi går ud fra princippet at vi spiser samtidig, og vi venter på hinanden. Når de fleste børn er ved at være færdige, så venter vi på de sidste bliver færdige inden vi rejser os. Nogle af børnene er dog bedst til at spise når der ikke er så mange, så de beder om en mad, når de andre er færdige. Det giver vi lov til, mens vi informerer at vi andre rejser os, derigennem giver vi plads til forskellighed, samtidig med vi giver alle børn en følelse af at være med i fællesskabet.

Vi er også lydhør overfor hvad børnene har af ønsker. De voksne siger fx at i morgen tager vi på tur, og så for børnene lov til at vælge mellem 2 destinationer, derigennem prøver vi også at udvikle den demokratiske medejerskab over hverdagen. Det samme gælder i rundkredsen, hvor børnene ofte er med til at vælge sange. Hvis det ikke kan lade sig gøre denne dag, huskes det til en af de efterfølgende dage.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I de rammer vi har er det afgørende at vi er voksne nok, så vi har mulighed for at se det enkelte barn

Vi er også fleksible nok til at se hvordan dagen er. Fx hjælper det ikke at de voksne tvinger en tur igennem, hvis det er vildt regnvej, eller hvis børnene ikke mentalt er klar til en masse nyt, men mest af alt har brug for at lege og noget nærvær for de andre børn og de voksne.

Ellers har vi stor fokus på både madsituationer og garderobe situationer, at det er et læringsmiljø, og ikke bare noget der skal gøres og overstås.

Vi går ud fra at læring sker bedst i trykke rammer, derfor prøver vi også at gøre børnehaven til børnenes andet hjem, samtidig med at det også er et læringsrum hvor børnene skal udfordres.

Eks:

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi har en god daglig dialog, hvor vi er lydhøre overfor forældrenes ønsker. Derudover afholder vi både forældremøder og forældrekonsultationer hvor vi også vender børnenes styrkesider og udfordringer.

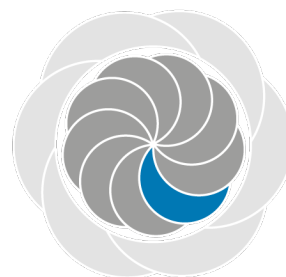
Vi har en tættere dialog med forældre, hvis børn er udfordrede af den ene eller anden grund. I den sammenhæng trækker vi på alle de faglige ekspertiser som der er inden for kommunen når det gælder sårbare familier, børn med udfordringer af fysisk, sprogligt eller følelsesmæssig karakter.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Se ovenover.

Derudover etablerer vi både sprog og legegrupper til de børn der har brug for at blive udviklet i de mindre fællesskaber. Vi har også mulighed for at indsætte ekstra personale hvis der er et barn som har brug for tæt støtte, dette sker altid i samråd med forældre.

Vi har også er modtaget redskaber og aktiviteter som vi kan bruge hvis vi har børn som er udfordret fysisk. Vi har fx udarbejdet et program med et hybermobilt barn. Der lavede vi øvelser i børnehaven, samtidig med forældrene lavede nogle andre øvelser derhjemme. Dette er i fællesskab med forældre og fysioterapien.

Alt det arbejde vi gør, gør vi ud for en individuel vurdering, og for at vide at alle børn er blevet set og har oplevet sig set i løbet af dagen. Barnets behov er det vi vurderer ud fra. Fx: Vi har nogle børn som har udlandske forældre, der er vi meget opmærksomme på at tælle med dem, nævne farver, former og andet, som er med til at give dem bedre præmisser for at udvikle det danske sprog.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Det gør vi ved at vi laver vores ”skoleopgaver”, hvor vi snakker rigtig meget om hvordan det bliver oppe i skolen, samtidig med at de bliver trænet i at høre efter en historie, lave nogle opgaver hvor der står hvad man skal, fx kan de ikke selv bestemme hvilken farve det skal være. Disse opgaver indeholder begreber, mængde, tal, bogstaver og trafik.

Når vi kommer tættere på skolestarten deltager vi i de overgangsprojekter som er udstukket fra kommunen, så børnene har noget at forholde sig til, når de kommer op på for besøg i skolen, og når vi holder de forbedende samtaler mellem skolen og os og forældre.

Alt dette gøres for at give børnene en smag på skoletilværelsen, samt at give børnene lyst til at lære nyt.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Det gør vi ved at vi bruger hele området. Vi har aftaler med nogle private om at vi må bruge deres arealer, ejendomme og skove, og vi fx at vi må plukke frugt/bær på deres ejendom. Vi ligger også direkte op ad markerne, så vi følger med i hvornår landmændene spræder gylle, sår og høster. Vi tager også ned på stranden, specielt om sommeren. Fordi der er det mere rart at være i sand, ved stenene, og hos livredderne (Vi bader selvfølgelig ikke med børnene).

Derudover er der flere i området som vi får besøg af. Der kommer en jæger forbi hvert år, vi har en aftale om at udsmykke legetøjsbutikken i Nexø, og besøger den lokale cafe på Balka strand, hvor vi leverer en Heks til Sct. Hans. Vi bruger også den lokale Poulsker hal, hvor de ældste børn tager til gymnastik. Vi har også en aftale med den lokale Bodilsker kirke, hvor vi tager op til jul.

Lige nu har vi et projekt i kirken sammen med børnetjenesten. Det går ud på at lære børnene at kirken også er et rum for dem, samtidig med det er med til at give dem en kulturel forståelse. Dette projekt er udarbejdet med afsæt i de styrkede læreplaner.

Vi har også et rigtig godt samarbejde med de lokale private dagplejere, som enten selv kommer på besøg, eller vi ringer til dem og inviterer dem.

Derudover har vi en fantastisk nabo i fugato, hvor der er rigtig mange maskiner, som børnene elsker at se på og snakke om.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi vil gerne at der er rart at være i Lillemyr og at det se fint ud. Ud fra et børneperspektiv er det altid sjovere at komme ind og lege et sted hvor tingene er overskuelige i stedet for det ligger og roder fra dagen før. Når børnene så leger, må de selvfølgelig gerne bruge mange ting, men når der skal ryddes op, hjælper de også til. Der er fint med plads, som indbyder børnene til leg i små grupper.

Lydhørhed og respekt er enormt vigtigt at lære børnene. I Lillemyr er vi også meget opmærksomme på at vi snakker pænt til hinanden. På den måde passer vi på at vi har et rart psykisk arbejds- og børnemiljø. Dette gælder også de voksne, så både børn og voksne har en god omgangstone, og dermed giver bedre plads til at børn kan finde deres psykiske balance bedre.

Derudover ønsker vi at give børnene lyst til at udtrykke sig, dette kan inde ske via alt fra madlegetøj, lego og tegninger. Vi har også pladsen til at børnene kan lege rollelege mm.

Ude har vi fx lavet Lillemyrs OL, hvor børnene havde stor interesse for det børnemiljø vi havde lavet til dem. Der udtrykte børnene stor lyst og nysgerrighed på at klare alle disciplinerne, samtidig med at de ikke blev presset ud over deres grænser. De mærkede virkelig både fællesskab og stolthed over dette, og glæde over at få diplomer som bevis på det de havde gennemført.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Barnets alsidige personlige udvikling forudsætter at det anerkendes for den person det er, og mødes med respekt, lydhørhed og medlevende børn og voksne. Barnet skal opleve, at de voksne er engageret i dets læring og udvikling samt anerkender og involvere sig i dets engagementer.

Vi prøver i Lillemyr at skabe stor rummelighed i alle grupperne, hvor vi har god tid til at lege på alderssvarende niveau. Når børnene er klar, så rykker de gruppe, så de hele tiden er i udvikling, samtidig med at de ikke rykkes for tidligt, så udfordringen bliver for stor.

Vi har igennem hele dagen skabt rum for den frie leg. Det vil enten forgå udenfor eller indenfor, alt efter de voksnes vurdering, så legen kan rumme de børn som er til stede. Hvis der er for meget larm, kan den voksne vurdere at legen er bedre udenfor, da der ikke vil være børn som trækker sig fra legen pga de ikke kan være i det højtlydte lydniveau

Eks: Madlegetøj. Det leger børnene med gennem hele dagen. Her bliver der også leget på tværs af alder, så det er ikke unormalt at børn på 2 og 4 år leger sammen.

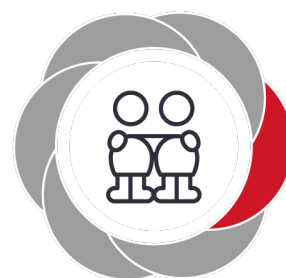
Vi er også meget opmærksomme på de voksnes rolle i legen og dermed den personlige udvikling for børnene. De voksne bidrager til legen, så at denne kan udvikle sig, så den kan give børnene ekstra ressourcer i deres leg.

De voksne skal også kunne li at være deltagende i legen, hvilket gør at de voksnes bidrag er forskelligt. Nogle voksne bidrager med leg i sandkassen, fysisk udfoldelse, mens andre voksne er mere opmærksomme på at udfordre børns leg på intellektuelt niveau, fx gennem samtaler, verbale lege og sange eller gennem opmærksomhed.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Sociale kompetencer udvikles i fællesskaber og gennem relationer til andre fx i venskaber, grupper og kultur. I samspillet mellem relationer og sociale kompetencer indgår 3 komponenter: Empati, tilknytningsrelationer og sociale færdigheder.

Det er den sociale udvikling vi vægter højest, for uden social trivsel, udvikler man sig slet ikke. Derfor er vi meget opmærksomme på at børnene føler sig hjemme i børnehaven og i den gruppe de er i.

Nogle børn er meget socialt aktive, imens andre ikke er så gode til at se på de andre børn. Nogle børn trives derfor i de store sammenhæng, imens andre har svært ved det. Dem som har svært ved de store sammenhæng, har de voksne en særlig opgave i at sætte sammen i nogle mindre grupper, så de for mulighed for at udvikles socialt.

Eks: De ældste børn i Lillemyr, hjælper til i køkkenet. Her er der ofte stor fokus på at sætte to børn sammen, som normalt ikke leger sammen. Dette gøres for at udfordre de to børn til at samarbejde om maden. Derigennem kan vi give børnene en større social berøringsflade og empati for den anden. Derigennem kan de børn som ikke har så mange legerelationer få flere som de kan lege sammen med, og give større accept for de børn de normalt ikke leger med.

Eks: Rundkreds. Her bliver der hver dag snakket hvilket af børnene som skal tænde lys, hvor de skal være opmærksomme på hvilket af de andre børn det er. I rundkredsen bruges også tid på turtagning, hvor man ikke nødvendigvis bliver først, bare fordi man synes man skal eller råber først/højest. Her er der også demokratisk dannelse, hvor man får lov til at vælge sang, og bidrage til de aktive fagte/sanglege. De voksne

er de ansvarlige, men her får børnene lov til at bidrage med det de voksne synes de skal bidrage med, og får også en demokratisk forbindelse.

Vi har også bamsemøder, hvor børnene snakker vi om at være gode venner, og hvordan man kan handle når man oplever at man bliver drillet. Bamsemøderne afsluttes med vi laver massage på hinanden. Bamsemøderne er udviklet af Mary fonden, som er et antimobnings program. Her er det også den voksne der vælger dagens tema, men det er børnene som skal bidrage med det der bliver sagt, og dermed også lægger hvilken retning samtalen tager. Den voksne vælger ofte emne ud fra hvad der rører sig i gruppen, så emnet er så aktuelt som muligt. Når vi har massage, så er det også de voksne som vælger hvilke børn der skal give massage til hvilket barn, så der ikke er nogle børn som oplever de ikke bliver "valgt"

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Der er mange sprog som eksempelvis nonverbalt sprog, talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog. Igennem disse sprog kan børnene dels udtrykke deres egne tanker og følelser, dels blive i stand til at forstå andres. Børnene fastholder og udvikler deres identitet og selvfølelse gennem at udtrykke sig.

I Lillemys er vi opmærksomme på det sproglige. Vi har børn fra de er 6 måneder, og der er der ikke sprog endnu. Der er det rigtig meget det nonverbale sprog der bruges til at kommunikere med. Fx bruger vi de basale baby/børnetegn. Derfor bliver der pejet meget fra børnenes side af, hvor de voksne sætter ord på det børnene gerne vil.

Når de bliver ældre, og de får et sprog, bruger vi meget energi på at snakke, så appelleres der til at børnene sætter ord på hvad de har lyst til. Vi sætter en stor ære i at snakke med børnene, både i leg, ved måltider og i garderoben.

Eks: Hvis vi ikke har gang i en god snak ved madbordet, så vægter den voksne ofte at bringe et emne på banen, hvor børnene bidrager. Derfor bliver der ofte snakket om noget hjemme hos børnene, fx hvad de har spist, hvad de har af kæledyr, hvad de hedder til efternavn.

Vi har også sproggrupper for de børn som er udfordret sprogligt. Her vægtes der at de bøger som læses skal være bøger som børnene synes er interessante, og dermed som de har lyst til at snakke med om. Her læses samme bog flere gange, så børnene til sidst kan fortælle alt hvad der står bare ved at se billedet på siden. Det samme ift når vi spiller spil, her vægtes der at vi spiller spil, hvor børnene bliver nød til at bidrage med snak under spillet, samtidig med vi kan arbejde med begrebsforståelse eller andre elementer i sproget barnet synes er svært. Dette gøres for at give barnet lyst til at lære, også selvom vi ikke mestrer det.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Barnet er sin krop og har sin krop. Barnet er i verden gennem kroppen. Den udvikling og læring, som finder sted i Lillemyr, er særlig synlig på det motoriske og bevægelsesmæssige område. Men kroppen er mere end et værktøj til at bevæge sig med. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundament for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer samt kommunikation. Ved at tage vare på kroppen og sikre dens udfoldelser lægges grundlaget for fysisk og psykisk sundhed.

Lillemyr er en naturbørnehave, hvor de naturlig er udenfor hver dag. Legepladsen er lavet på den måde, hvor børnene bliver nød til at udfolde sig fysisk. Der er der både bakker, træer som kan klatres i, en rutsjebane, fodboldbane mm. Vi har også aktiviteter som Sommer OL, Rend og hop. Når vi er i naturen, så vægter vi også at børnene får sanser med deres krop, fx hvordan føles det at have en regnorm i hånden, eller hvilke lyde er der i naturen når man er helt stille. Vi bruger rigtig meget den omkringliggende natur. Her går vi ud, hvilket gør at børnene er rigtig gode til at gå, og dermed bruge deres krop. Naturen er fantastisk at sanse i, både med sandstrand, skove, åbne marker, bakker mm

Bevægelseslege er også noget vi vægter højt. Der er bevægelseslege i rundkredsen, for alle aldre, hvor specielt de yngre som prioriteres højt. Der er bevægelseslege ude på legepladsen, fx alle mine kyllinger, banke, banke bøf mm. De ældste børn har også en fast gymnastikdag i vinterhalvåret. Vi sanser også rigtig meget ift den mad vi spiser. Vores madmor er rigtig god til at lave noget, som børnene skal smage, fx hvordan smager en broccoli hvis den dyppes i appelsinsaft i stedet for den kun er kogt? I naturen er vi også opmærksomme på hvad der er omkring os – er der friske bøgeskud, er der brombær eller andet man kan mærke, se, lugte og smage.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kognitiv og en kropslig dimension. Naturfaglig dannelse i Lillemyr handler om, at børnene får mangeartede naturoplevelser samt en interesse for og viden om naturen. Hermed skabes grundlaget for børnenes forståelse af deres omverden og for en senere stillingtagen til eksempelvis miljøspørgsmål.

Vi giver børnene lyst til at opleve naturen og passe på naturen. Når vi går tur observerer vi rigtig meget. Når vi er ude, så er de også rigtig gode til at observere hvilket vejr det er, om det er vinter eller efterår. De bliver også opmærksomme på fuglene der flyver hen over os, når de trækker.

Ex: Når de leger, er der også mange børn som leger med chokolade, sukker og guld (Altså om det er almindelig jord, om det er fint sand, eller om der er sand med kobber aflejring i det, som gør at det har et guld skær)

Vi har også en miljøuge. Her bruges der tid på at samle skrald, sortere, hvordan man kan genanvende og hvor man skal aflevere det. I den forbindelse tager vi også til BOFAs miljøtårn, og snakker om genanvendelighed. De yngre tager på den lokale affaldsstation og afleverer det vi har fundet i naturen.

De ældste børn bruger rigtig meget tid på at se på dyrespor, og om de kan opdage dyrene som er i naturen, uanset om det er et rådyr eller om det er en bille.

Vi har også besøg af en jæger hvert år, så vi snakker om naturens gang, at nogle dyr spiser hinanden, og hvordan vi også passer på naturen som mennesker, også selvom vi skyder nogle dyr, som er svage el.lign.

Vi har også naturuge, hvor vi vælger et tema som fx: under jorden. Så snakker vi om hvad der sker under jorden, vi går ud og undersøger hvad der er under jorden inden vi laver noget kreativt med det vi har set under jorden.

De voksne har været på naturkursus 2-3 gange

Eks: Vi har en voksdug hvor vi har lavet en masse cirkler på. Her finder børnene dyr som skal lave væddeløb. Vi snakker om hvilket dyr de forventer er hurtigst, hvorefter vi sætter 2 dyr ned og den der er hurtigst af dugen er hurtigst. Så kan der snakkes om hvorfor det var det dyr der vandt, selvom det måske ikke altid vil ha været det hurtigste dyr.

Vi laver også landart i naturen. Så kan vi snakke om hvordan ser en bænkebider/edderkop ud, inden vi laver den ud af grene, blade, blomster, kogler. Det kan lige såvel være et fantasidyr de skal lave, hvor de kan snakke om den skal have horn, vinger, antal ben.

Vi kan også finde på at tage ud og male sten med vandfarver. Det smykker naturen uden at ødelægge naturen, og er væk igen næste gang det regner.

Vi har også højbede i børnehaven. Her er det de ældste børn som er ansvarlige for at så salat og blomster, lægge kartofler og løg. Det er også dem der holder haven indtil vi kan høste.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Udvikling af kulturel viden om sig selv og andre og det som er anderledes end en selv er med til at give erkendelse af eget ståsted, egne rødder og egne udviklingsmuligheder. Børns tilgang til kultur er lystfyldt og sensitiv. Respekten for denne tilgang er en forudsætning for at kunne inspirere og berige børns udvikling af kulturelle udtryksformer. Jo rigere udtryksformer, jo mere varieret bliver børns opfattelse af sig selv, andre og omgivelserne. En opfattelse, som livet igennem skal bære og værdi sætte barnets personlige og sociale identitet.

Traditioner i Lillemyr vægtes højt. Ved fastelavn bruges der tid på traditioner med at klæde sig ud. Til påske snakkes der både om danske traditioner med påskekylinger og påskelam, og at de fødes ude på gårdene. Der snakkes også om kristne traditioner, og der klippes og klistres påskepynt

Til Sct. Hans snakker vi også om traditionerne med bål og brænde hekse af, samtidig med vi laver en heks, som enten gives til det lokale Sct. Hans bål, eller hænges op i børnehaven

Til jul har vi også mange traditioner. Der er hus nisser, vi tager i kirke og vi tager til åkirkejuleby,

Vi har flere børn som har boet andre steder i verden, og derfor har andre baggrunde, som Tyskland, Litauen, USA og Grønland. Der bruges tid på at snakke om hvad forskellene kan være fra land til land,

samtidig med vi lærer børnene ikke at gøre forskel på hinanden. Bare fordi man ikke mestrer det danske sprog kan man sagtes lege med.

For Børns vilkår laver vi en børne trivsels undersøgelse på computeren, hvor børnene selv svarer på spørgsmålene uden den voksne blander sig. Ellers bruger vi ikke IT medier, ud over vi tager billeder af dagen, som kan bruges af forældre eller personale til samtale med børnene om dagen.

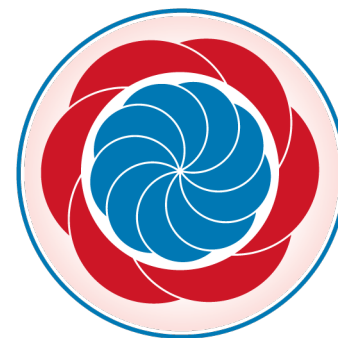
Der er også børn som har været med i teaterprojekt, vi har set teater og vi tager imod invitationer når andre inviteres os ud.

De ældste børn kan også li at blande farver, fx hvordan kan man lave en grøn eller lilla. Ift det kunstneriske har vi også hvert år en udstilling hos den lokale legetøjsforhandler hvor vi alle bidrager med noget til udstillingen, uanset om man er 1 år eller 5 år.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Lillemyr har vi valgt at vi ved hvert personalemøde hver måned at evaluere et emne som vi valgte ved forrige personalemøde. Ved det samme personalemøde vælges et tema som der skal fokuseres på til næste måned. Dette emne kan både være et enkeltstående arrangement, men kan lige såvel være en standard situation som garderobe, madsituation eller rundkreds. Derudover evaluerer vi på alle enkeltstående arrangementer, også selvom det ikke er valgt som månedens evaluerings tema.

Her evalueres på om vi har nået alle de børn som vi godt ville, om der er nogle som ikke trives med det vi gør, og hvad der kan ændres næste gang vi har det fokus.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Den måde vi har valgt at arbejde med evaluerings kulturen i Lillemyr, er ved at vi hver måned vælger et tema, som vi ønsker at undersøge. Dette tema varierer fra måned til måned, så nogle måneder vil vi evaluere på konkrete aktiviteter som bevægelses uger eller fortæller uger, imens vi andre måneder vil evaluere på hvordan er madkulturen i de forskellige grupper, hvordan fungere skiftene i gruppen (fra rundkreds til mad, fra mad til ud, fra ud til ind, osv) Vi kan også se på et konkret rum, og hvordan vi får mest muligt pædagogik ind i garderoben eller på toilettet. Vi kan også se på afleverings og afhentnings situationerne, samt kommunikationen med forældrene.

Hver gang vi har valgt det fokus som vi ønsker at have den kommende måned, så skal vi starte i fællesskab, hvor vi beskriver:

1: hvorfor vi har valgt dette fokus?

Derefter skal vi give et bud på hvordan vi håber at se:

2: Hvordan børnene trives, dannes, udvikles og lærer?

Så snakker vi om:

3: Er der noget vi vil være særligt opmærksomme på?

Og

4: Hvordan vil vi dokumentere det?

Inden vi til sidst uddelegere

5: Hvem skal gøre det? (er det alle, er det kun et par stykker, skal vi have forskellig indgangsvinkel, fx ift forskellig dokumentationsform)

Ved mødet den efterfølgende måned samler vi op via:

1: Hvad så vi ift børnenes trivsel, dannelse, udvikling og læring? Også ift det vi var særligt opmærksomme på.

Efter snakken om dette, laver vi den mulige ændring

2: Hvad vi ønsker at ændre/justere fremadrettet/til næste gang?